

องค์ความรู้

แนวทางการพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพิจิตร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

การจัดมาตรฐานสหกรณ์

ความเป็นมาของการจัดมาตรฐานสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์เริ่มจัดมาตรฐานสหกรณ์ขึ้นครั้งแรกในปี ๒๕๔๕ โดยเจตนารมณ์ในการจัดมาตรฐานสหกรณ์ครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ มีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ที่ชัดเจน และเป็นการประเมินผลการบริหารจัดการของสหกรณ์เบื้องต้น โดยไม่ได้มีเจตนาที่ใช้วัดความเป็นมาตรฐานของสหกรณ์ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ใช้การจัดมาตรฐานเพื่อวัดประสิทธิภาพการส่งเสริมสหกรณ์ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และใช้วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ควบคู่กัน พร้อมทั้งกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการที่สำคัญตัวหนึ่งของกรมฯ จะเห็นได้ว่ากรมฯ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดมาตรฐานสหกรณ์มาโดยตลอด พร้อมทั้งได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักเกณฑ์ชี้วัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการจัดมาตรฐานสหกรณ์

๑. วัดความเป็นสถาบันสหกรณ์ จุดแรกเริ่มของการจัดมาตรฐานสหกรณ์คือเพื่อวัดความเป็นสถาบันสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสมาชิก เห็นได้ว่าเกณฑ์ชี้วัดส่วนหนึ่งมาจากข้อกฎหมาย ส่วนหนึ่งเป็นหลักการสหกรณ์ เช่น หากสหกรณ์ดำเนินงานขาดทุนก็ไม่สามารถพึ่งตนเองได้แล้วจะเป็นที่พึ่งแก่สมาชิกได้อย่างไร หรือถ้าสมาชิกไม่ทำธุรกิจกับสหกรณ์หรือร่วมทำธุรกิจน้อย ย่อมแสดงว่าสหกรณ์ไม่ได้ให้บริการธุรกิจที่เหมาะสมแก่สมาชิก หรือสมาชิกไม่ได้ประโยชน์จากการทำธุรกิจกับสหกรณ์เท่าที่ควร จึงอนุมานได้ว่าสหกรณ์แห่งนี้ไม่ใช่องค์กรของสมาชิกอย่างแท้จริง

๒. ประเมินศักยภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นการเบื้องต้น ผลจากการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร มีศักยภาพที่จะอำนวยความสะดวกแก่สมาชิก ซึ่งเป็นเจ้าของสหกรณ์ได้ดีเพียงใด มีความสามารถในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด

๓. แบ่งระดับสหกรณ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนา การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการแบ่งระดับสหกรณ์ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับความต้องการของสหกรณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งก้าวหน้าแก่สหกรณ์ต่อไป

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์

๑) ใช้เป็นเครื่องมือที่ในการวัดการบริหารจัดการสหกรณ์เบื้องต้น และวัดประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

๒) มาตรฐานเป็นตัวชี้วัดหลักตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์

ประโยชน์ที่สหกรณ์ได้รับจากการจัดมาตรฐานสหกรณ์

๑. สหกรณ์ได้ทราบถึงสถานะและผลการดำเนินงานของตนในภาพรวมเบื้องต้น เนื่องจากตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์เป็นเกณฑ์เบื้องต้นทั่วไปที่สหกรณ์สามารถดำเนินงานให้ผ่านได้ โดยยึดหลักการและวิธีการสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. สหกรณ์สามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือแนวทางการพัฒนาให้ผ่านมาตรฐานในแต่ละระดับได้ เช่น หากสหกรณ์ตกมาตรฐานข้อใด ก็ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุและแก้ไขปรับปรุงให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อนั้น ๆ หากสหกรณ์ผ่านมาตรฐานในระดับดีก็ควรพิจารณาหาแนวทางที่จะยกระดับการผ่านมาตรฐานสหกรณ์ให้เป็นระดับดีมากหรือดีเลิศ

๓. สหกรณ์ได้รับสิทธิบางประการที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด เช่น เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ การพิจารณาคัดเลือกเป็นสหกรณ์ดีเด่นและเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดมาตรฐานสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการปรับปรุงการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ใหม่ และได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ และกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออกเป็นสี่ระดับ คือ

๑. มาตรฐานดีเลิศ
๒. มาตรฐานดีมาก
๓. มาตรฐานดี
๔. ไม่ผ่านมาตรฐาน

การประเมินการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น ๒ ส่วน คือ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ รวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดมาตรฐานสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ จำนวน ๑๓๗ ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ประกอบด้วย

๑. คะแนนจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ๗๐ คะแนน
๒. คะแนนจากกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ ๓๐ คะแนน

หลักเกณฑ์การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

คะแนนตั้งแต่ ๙๖ ขึ้นไป	ได้เกรด A	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีเลิศ
คะแนนตั้งแต่ ๘๖ - ๙๕.๙๙	ได้เกรด B	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีมาก
คะแนนตั้งแต่ ๗๖ - ๘๕.๙๙	ได้เกรด C	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดี
คะแนนต่ำกว่า ๗๖	ได้เกรด F	ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

ตารางการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ (๑๓๗ ข้อ)

ข้อ	เกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน			กระบวนการ บริหาร	หมายเหตุ
		ข้อที่เกี่ยวข้อง	ข้อไม่ผ่าน	ข้อที่ ผ่าน	ข้อที่เกี่ยวข้อง	
๑	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชี ย้อนหลัง สหกรณ์มี ผลการดำเนินงาน ไม่ขาดทุน เว้นแต่ปี ใดมีอุบัติเหตุ หรือภัย ธรรมชาติจนเกิดความ เสียหายต่อสมาชิกและ สหกรณ์โดยรวมให้ตัด ปีนั้นออก	๑ - ๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑ - ๒	๓	๔ - ๘ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	หลักเกณฑ์ของ คะแนน จำนวน ๑๓๗ ข้อ ๑. ผลการ ดำเนินงาน คะแนน ๗๐% ๒. กระบวนการ บริหาร คะแนน ๓๐%
๒	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชี ย้อนหลัง ไม่มีการ กระทำอันถือได้ว่า ทุจริตต่อสหกรณ์	๙ - ๑๐ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๙	๑๐	๑๑ - ๘๖ (เลือกตอบได้หลาย ข้อตามประเภท ของสหกรณ์)	
๓	ผลการดำเนินงานใน รอบสองปีบัญชี สุดท้าย สหกรณ์จัดทำ งบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชี ตรวจสอบแล้วนำเสนอ เพื่ออนุมัติในที่ประชุม ใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบ วัน นับแต่วันสิ้นปีทาง บัญชี	๘๗ - ๙๐ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๘๗ - ๘๙	๙๐	๙๑ - ๙๕ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๔	ผลการดำเนินงานใน รอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิก ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิก ทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจ กับสหกรณ์	๙๖ - ๑๐๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๙๖ - ๑๐๐	๑๐๑ - ๑๐๓	๑๐๔ - ๑๐๘ (เลือกตอบได้ หลายข้อ)	

ข้อ	เกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน			กระบวนการ บริหาร	หมายเหตุ
		ข้อที่เกี่ยวข้อง	ข้อไม่ผ่าน	ข้อที่ ผ่าน	ข้อที่เกี่ยวข้อง	
๕	ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ ปฏิบัติงาน ประจำ รับผิดชอบ ดำเนินการและธุรกิจ ของสหกรณ์ หากไม่มี การจัดจ้าง ต้องมี กรรมการดำเนินการ หรือ สมาชิกที่ได้รับ มอบหมายให้ปฏิบัติ หน้าที่ประจำ	๑๐๙ - ๑๑๒ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๐๙ - ๑๑๐	๑๑๑ - ๑๑๒	๑๑๓ - ๑๑๗ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๖	ผลการดำเนินงานใน รอบ สอง ปี บัญชี ย้อนหลัง สหกรณ์ ต้องมีการจัดสรรกำไร สุทธิและจ่ายเงินทุน สวัสดิการสมาชิก หรือ ทุน สาธารณประโยชน์ อย่างน้อยหนึ่งครั้ง	๑๑๘ - ๑๒๔ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๑๘ - ๑๒๒	๑๒๓ - ๑๒๔	๑๒๕ - ๑๓๑ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	
๗	ผลการดำเนินงานใน รอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำ การอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียน สหกรณ์	๑๓๒ - ๑๓๓ (เลือกตอบ ๑ ข้อ)	๑๓๒	๑๓๓	๑๓๔ - ๑๓๗ (เลือกข้อละ ๑ คำตอบ)	

เกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑ -๑๓๗ สหกรณ์ทุกประเภทต้องรายงาน ยกเว้นเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑๑ - ๘๖ กระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ สหกรณ์ต้องรายงานตามประเภทของสหกรณ์ ดังนี้

กระบวนการบริหาร (หัวข้อ)	ข้อที่	ประเภทสหกรณ์ที่ต้องดำเนินการ		
		การเกษตร , ประมง , นิคม , บริการ	ร้านค้า	ออมทรัพย์, เครดิตยูเนียน
การติดตามผลการปฏิบัติงาน	๑๑ - ๑๕	✓	✓	✓
งานการเงิน	๑๖ - ๒๓	✓	✓	✓
การจัดทำบัญชี	๒๔ - ๒๕	✓	✓	✓
การจัดทำงบดุล	๒๖ - ๒๗	✓	✓	✓
ธุรกิจสินเชื่อ	๒๘ - ๔๓	✓	-	✓
ธุรกิจรับฝากเงิน	๔๔ - ๕๕	✓	-	✓
ธุรกิจการซื้อ	๕๖ - ๗๓	✓	✓	-
ธุรกิจการขาย	๗๔ - ๘๖	✓	-	-

เจตนารมณ์และความสำคัญของหลักเกณฑ์การวัดมาตรฐานในแต่ละข้อ

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มี ผลการดำเนินงานไม่ขาดทุนเว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อที่ ๑ สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจที่มีแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากสมาชิก และสหกรณ์ต้องใช้จ่ายเงินของสมาชิกเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น สหกรณ์ต้องดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวัง มีความรอบคอบ เพื่อให้สหกรณ์สามารถให้ผลตอบแทนคืนทุนแก่สมาชิกตามภาระผูกพันที่สหกรณ์มีต่อสมาชิก หรือเจ้าหนี้อื่นๆ เพื่อไม่ให้สหกรณ์ขาดทุน สหกรณ์ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งมีการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่ขาดทุนหรือมีกำไรถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจทั่วไป รวมทั้งสหกรณ์ ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงระยะสั้น หรือระยะยาว และเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องบริหารงานให้ผลประกอบการมีกำไรหรือไม่ขาดทุน เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์กรมีความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

การที่สหกรณ์บริหารงานไม่ให้เกิดการดำเนินงานขาดทุน ต้องเกิดจากผู้บริหารสหกรณ์ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน สหกรณ์ต้องอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และสหกรณ์ต้องบริหารทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าอย่างเต็มที่ จึงจะช่วยให้สหกรณ์ดำเนินงานประสบความสำเร็จ จนมีผลตอบแทนหรือกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ ผลตอบแทนหรือกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น จะทำให้เกิดผลดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ได้ ดังนี้

๑. สหกรณ์มีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่น่าเชื่อถือของสมาชิกสหกรณ์ และเป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า พันธมิตร ประชาชนทั่วไป สถาบันการเงิน และหน่วยราชการ เป็นต้น และหากสหกรณ์มีกำไรอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นการสร้างความไว้วางใจกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้

สหกรณ์เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย และต้นทุนของเงินทุนที่ได้รับสำหรับองค์กรที่มีผลประกอบการที่ดี และมีธรรมาภิบาล หน่วยราชการพร้อมที่จะให้การสนับสนุนทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน สหกรณ์จะมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากการที่มีต้นทุนในการดำเนินงานลดลง ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธาเข้ามาเป็นสมาชิก สหกรณ์มากขึ้น และลูกค้าเข้ามาเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ ทำให้ลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

๒. สมาชิกในฐานะผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน (ค่าหุ้น) ในรูปของเงินปันผล และได้รับเงินเฉลี่ยคืนจากการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธากับสหกรณ์ เกิดความพึงพอใจ จะทำให้สหกรณ์สามารถระดมเงินค่าหุ้นจากสมาชิกได้ง่ายขึ้น ทำให้สหกรณ์มีทุนภายในมากขึ้น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสหกรณ์ และเป็นการช่วยผลักดันให้สมาชิกเห็นประโยชน์ของการเป็นสมาชิก สหกรณ์ และเข้ามามีส่วนในการทำธุรกิจและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์มากขึ้น

๓. คณะกรรมการดำเนินงานและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินโบนัสที่จัดสรรจากกำไรสุทธิ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์อาจได้รับการพิจารณาความดีความชอบ เลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นกรณีพิเศษ หรือได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมีประสิทธิภาพของทีมงาน ทำให้สหกรณ์สามารถรักษานักงานที่ดี มีความรู้ความสามารถไว้ได้ และในขณะเดียวกัน สหกรณ์ชักชวนบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการเข้ามาทำงานกับสหกรณ์ได้

๔. สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานมีผลกำไรในแต่ละปี สหกรณ์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิ เป็นทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ ตามกฎหมายและตามข้อบังคับของสหกรณ์ ซึ่งทุนดังกล่าวจะเป็นทุนภายในของสหกรณ์เอง การสะสมทุนสำรองไว้จำนวนมาก ๆ จะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินให้กับสหกรณ์ เพราะเงินสำรองคือทุนของสหกรณ์เอง ไม่ต้องจ่ายผลตอบแทน เช่น การกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกต้องมีการจ่ายเงินให้กับผู้ให้กู้ในรูปดอกเบี้ย และการถือหุ้นจากสมาชิก หากสหกรณ์มีกำไรอาจต้องจ่ายเงินปันผลตามหุ้น การมีทุนสำรองจำนวนมาก จึงสามารถรองรับหรือป้องกันผลกระทบจากความเสียหายด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้

หากสหกรณ์มีผลประกอบการขาดทุน จะต้องนำทุนสำรองไปชดเชยการขาดทุน ทำให้ทุนสำรองลดลงจะทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ลดลงด้วย เนื่องจากทุนภายในไม่เพียงพอ ในการดำเนินงานต้องใช้ทุนภายนอก เช่น เงินฝาก เงินกู้ ซึ่งสามารถถอนคืนได้และผูกพันผลตอบแทนที่ต้องจ่าย ให้ผู้ให้กู้ในรูปดอกเบี้ย

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๑ เป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และความสามารถของฝ่ายจัดการสหกรณ์ แนวทางการพัฒนา และส่งเสริมสหกรณ์ที่ใช้ในข้อนี้เป็น การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ โดยการจัดทำและใช้แผนกลยุทธ์ เป็นกลไกในการดำเนินงานของสหกรณ์ การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ธรรมาภิบาล และการบัญชีสำหรับผู้บริหาร

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๒ สหกรณ์จำเป็นต้องรักษาเงินทุนของสมาชิก โดยการไม่เอาเปรียบกัน การไม่ทุจริต ซึ่งเป็นกติกาที่จำเป็นสำหรับทุกองค์กรและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร โดยมีแนวคิดมาจากหลักการสหกรณ์ ความเท่าเทียมกัน คุณธรรมของสหกรณ์ ภาพลักษณ์ขององค์กร และธรรมาภิบาล (ความโปร่งใส)

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๒ ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในองค์กรใดจะเป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมและความหายนะ ความไม่เจริญ และนำมาซึ่งความล่มสลายในที่สุด เนื่องจาก

ผลจากการทุจริต จะทำให้องค์กรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสูญเสียทรัพยากรขององค์กรไป โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือรายได้ต่อองค์กร ทำให้คนในองค์กรเกิดความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจระหว่างกันเอง การดำเนินงานด้อยประสิทธิภาพลง และหากข้อมูลการทุจริตเผยแพร่ออกไปสู่ภายนอก องค์กรจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือและไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสหกรณ์ เช่น สมาชิกสหกรณ์ เจ้าหนี้ สถาบันการเงิน คู่ค้า เป็นต้น

ดังนั้น สหกรณ์จึงไม่ควรให้ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในสหกรณ์ โดยสหกรณ์ ต้องให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตในทุกกระบวนการทำงานด้วยการกำหนดให้มีการตรวจสอบและการควบคุมระหว่างกันเองในแต่ละกระบวนการทำงาน ซึ่งเรียกว่ากระบวนการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ การป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตกับสหกรณ์ทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. เป็นการแสดงถึงความมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสหกรณ์ ที่ทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

๒. เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสหกรณ์เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญให้องค์กรประสบความสำเร็จ

๓. สหกรณ์ที่ไม่มีการทุจริตจะไม่ทำให้เกิดต้นทุนเพิ่มขึ้นจากความเสียหาย และไม่ต้องเสียเวลาในการติดตาม สอบสวนหาผู้กระทำความผิด หากไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือยังไม่ได้รับการชดใช้ ก็จะทำให้มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตั้งหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้สหกรณ์มีกำไรลดลงหรือขาดทุนได้

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๒ เป็นการวัดความโปร่งใสของสหกรณ์ แนวทางการพัฒนา และส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในข้อนี้โดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริม

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดปีทางบัญชี

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๓ ต้องการให้คณะกรรมการสหกรณ์ มีความรับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินให้เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นตัววัดที่มีระยะเวลาในการวัดที่ชัดเจน

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๓ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และองค์กรธุรกิจทั่วไป กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด การที่สหกรณ์จะสามารถจัดทำงบการเงินให้แล้วเสร็จและได้รับการตรวจสอบ สามารถนำไปเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในร้อยห้าสิบบวันนั้น สหกรณ์จะต้องจัดให้มีการทำบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ในการดำเนินธุรกิจให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน จะทำให้เกิดผลดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๓.๑ การที่มีการบันทึกบัญชีประกอบการดำเนินธุรกิจแต่ละธุรกิจให้ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน จะเป็นการตรวจสอบและประเมินผลการประกอบการของสหกรณ์ว่ามีรายได้รายจ่ายในแต่ละธุรกิจ ที่ดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เอกสารประกอบการลงบัญชีย่อมต้องมีการตรวจสอบและอนุมัติการเบิกจ่ายและการรับเงินทุกฉบับ ดังนั้น จึงเป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ อันเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตได้อีกทางหนึ่ง

๓.๒ การบันทึกบัญชีให้เป็นปัจจุบันจนสามารถจัดทำงบทดลองประจำเดือนได้ทุกเดือน จัดทำงบกำไรขาดทุน และงบดุล ณ ช่วงเวลาใด เวลาหนึ่งตามที่ต้องการได้นั้น สหกรณ์จะสามารถใช้เป็นข้อมูล

ในการติดตามผลการดำเนินงาน และใช้ประกอบการพยากรณ์แนวโน้มการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แต่ละประเภทได้ หากมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่สหกรณ์ได้วางแผนไว้

๓.๓ ระบบบัญชีเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงได้ การบันทึกข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ในธุรกิจด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถประเมินผลการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ซึ่งระบบบัญชีสามารถตรวจสอบฐานะทางเศรษฐกิจของสหกรณ์ได้ ว่าสหกรณ์มีความมั่นคงทางการเงิน มีต้นทุนค่าใช้จ่าย มีความสามารถในการทำกำไร และมีสภาพคล่องทางการเงินเพียงใด

๓.๔ การที่สหกรณ์มีระบบบัญชีที่ดี จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ตัวเลขและข้อมูลทางธุรกิจที่เกิดขึ้นไปใช้ในการวางแผนการขยายธุรกิจในอนาคตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๓.๕ การที่สหกรณ์สามารถจัดหางบการเงินแล้วเสร็จ และนำเสนอที่ประชุมใหญ่ได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้บริหารสหกรณ์ และยังเป็น การแสดงถึงการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาลจึงทำให้สหกรณ์ได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีภาพลักษณ์ที่ดี

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในข้อที่ ๓ เป็นการวัดถึงการรักษา ระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายของสหกรณ์ แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในข้อนี้ ใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๔ มาจากกฎหมายสหกรณ์ คือ สหกรณ์ต้องดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์แก่บรรดาสมาชิก ดังนั้น การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงเน้นการให้บริการสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก ถ้าหากสมาชิกสหกรณ์ขาดความศรัทธาและไม่มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม ควรชี้แจงทำความเข้าใจ หรือให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก การเพิ่มช่องทางสื่อสารกับสมาชิก และจัดทำแบบสอบถามความต้องการของสมาชิก

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๔ สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีสมาชิกเป็นทั้งเจ้าของและผู้ให้บริการ การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงจำเป็นต้องให้สมาชิกเข้ามาทำธุรกิจกับสหกรณ์ เพื่อให้มีปริมาณธุรกิจมากพอจนถึงจุดคุ้มทุนและทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานต่อไปได้ หรือทำให้เกิด Economy Of Scale เพื่อให้สหกรณ์มีต้นทุนต่อหน่วยลดลง สามารถบริการสมาชิกในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง และสมาชิกเกิดความพึงพอใจเข้ามาใช้บริการกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้ได้มากที่สุด โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้สมาชิก เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของสมาชิกให้กับสหกรณ์ นำไปใช้กำหนดทิศทางหรือ

กิจกรรมทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนสหกรณ์ต้องจัดทำแผนธุรกิจและสร้างแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงสมาชิกทุกคน

การที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ จะทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๔.๑ เป็นการสร้างความมั่นคงทางธุรกิจ และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินธุรกิจให้กับสหกรณ์ ในการอำนวยความสะดวก หรือให้บริการทางธุรกิจให้กับสมาชิกได้ตามที่สมาชิกต้องการและเกิดความพึงพอใจ สูงสุด สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจต่อสหกรณ์

๔.๒ สหกรณ์สามารถสร้างผลตอบแทนเพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก รวมทั้งการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกได้มากขึ้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการ และธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๕ การดำเนินงานของสหกรณ์จำเป็นต้องมี เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงิน และเอกสารของสหกรณ์ กรณีที่มอบหมายคณะกรรมการดำเนินการ ทำหน้าที่เป็นพนักงานสหกรณ์ควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งวางแผนระยะยาวที่สหกรณ์ จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๕ การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบ ของสหกรณ์ที่มีต่อสมาชิกที่จะต้องจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและผู้มาติดต่อทำธุรกิจ และเพื่อให้การดำเนินธุรกิจและการให้บริการสมาชิกเกิดเป็นรูปธรรม สหกรณ์ต้องกำหนดตำแหน่งงานที่มีความเหมาะสมกับโครงสร้างและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จได้

การที่สหกรณ์จัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของ สหกรณ์จะเกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. จะทำให้การบริหารงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผู้รับผิดชอบ ในการปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้กับสหกรณ์ สามารถนำนโยบายของฝ่ายบริหารมาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน และทำหน้าที่บริการสมาชิกและสนองตอบความต้องการของสมาชิกได้อย่างเต็มที่

๒. การที่สหกรณ์สามารถจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำได้ เป็นการแสดงถึง ความสามารถในการพึ่งตนเองของสหกรณ์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบุคคลภายนอก

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการ หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๖ มาจากกฎหมายสหกรณ์ และหลักการ สหกรณ์ สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสมาชิก ชุมชน และสังคม ถ้าสหกรณ์มีส่วนเหลือจากการดำเนินธุรกิจต้องจ่ายคืนแก่สมาชิก ชุมชน และสังคม

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๖ การจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการ ทุนสาธารณประโยชน์ ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของสหกรณ์คือ มีความรับผิดชอบต่อสมาชิก และมีความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ทำให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสหกรณ์ หลักธรรมาภิบาล และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสมาชิก ชุมชน และสังคม จะทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. สมาชิกจะได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการ เพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมจะได้รับการเอาใจใส่จากสหกรณ์มากขึ้น เนื่องจากกำไรส่วนหนึ่ง สหกรณ์จะต้องจัดสรรไว้ สำหรับเป็นทุนสวัสดิการให้กับสมาชิกและครอบครัว เพื่อให้สมาชิกมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น และจัดสรร เป็นทุนสาธารณประโยชน์ เพื่อใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ ทำให้สังคมและ ชุมชน ได้รับสิ่งที่ดี เพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุข รวมทั้งมีส่วนช่วยรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ซึ่งแสดงถึงความรับผิดชอบของสหกรณ์ ต่อสังคม (Cooperative Social Responsibility: CSR) สหกรณ์จะได้รับการ ยกย่อง เชิดชู จากสังคมว่าเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม และมีธรรมาภิบาล ช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง เป็นการ เพิ่มภาพลักษณ์ให้สหกรณ์มากยิ่งขึ้น

๒. สมาชิกเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และมีความภักดีต่อสหกรณ์มากขึ้น ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๗ มาจากเรื่องหลักนิติธรรมในการดำเนินงานของทุกองค์กรต้องมีการกำหนดกติกาให้คนในองค์กรถือปฏิบัติ ซึ่งใครจะละเมิด ฝ่าฝืนกฎหมายมิได้ ต้องรักษา กฎ กติกา มีเสรีภาพภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ไม่ไปรบกวนสิทธิเสรีภาพของคนอื่น

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๗ การไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ถือว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานที่สหกรณ์พึงปฏิบัติ และเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ดำเนินงานด้วยความมีเหตุมีผล และยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงาน ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นกรอบแนวทางในการควบคุมให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณธรรม เป็นไปตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้บริหารจึงต้องกำหนดมาตรการในการกำกับควบคุม ให้สหกรณ์ดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ ดังนี้

๑. การดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมาย เป็นการสร้างระบบการควบคุมภายในแบบหนึ่ง เพื่อให้ป้องกันการเกิดความเสียหายขึ้นในสหกรณ์ได้

๒. สหกรณ์จะไม่ถูกนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้แก้ไขข้อบกพร่อง เป็นการแสดงถึงความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน และทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการบริหารงานโดยไม่สูญเสียทรัพยากร ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

๓. การที่สหกรณ์ปฏิบัติตามข้อกำหนดของนายทะเบียนสหกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความชัดเจน โปร่งใส ในการดำเนินงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานของสหกรณ์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเกิดความไว้วางใจและศรัทธาสหกรณ์มากขึ้น

วิธีการจัดมาตรฐานสหกรณ์

การจัดมาตรฐานสหกรณ์ ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดดำเนินการตามประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ซึ่งกำหนดให้ จัดมาตรฐานสหกรณ์ ปีละ ๑ ครั้ง ณ วันที่ ๑ กันยายน ของทุกปี โดยดำเนินการดังนี้

๑. การนับระยะเวลา ให้นับระยะเวลาวันสิ้นปีบัญชี ก่อนวันที่ ๑ กันยายน เมื่อนับรอบระยะเวลาแล้วครบ ๒ ปี ตามเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ทั้งนี้ การนับเวลาแต่ละสหกรณ์จะต้องนับระยะเวลาในรอบปีเฉพาะสหกรณ์นั้น ๆ

๒. หลักฐานการตรวจสอบมาตรฐานสหกรณ์ ให้ใช้เอกสารประกอบการพิจารณาการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์แต่ละข้อ

สำหรับตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ข้อ ๔ “สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์” ให้แนะนำสหกรณ์จัดทำแบบสรุปข้อมูลจำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

๓. เมื่อจัดมาตรฐานสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้เก็บหลักฐานการจัดมาตรฐานสหกรณ์ (ฉบับสำเนา) ไว้ที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เพื่อการตรวจสอบต่อไป ดังนี้

- ๑) งบการเงิน
- ๒) รายงานผลการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์
- ๓) รายงานประจำปีของสหกรณ์
- ๔) รายงานผู้ตรวจการสหกรณ์
- ๕) แบบสรุปข้อมูลจำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์
- ๖) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้แก้ไข (ถ้ามี)
- ๗) รายงานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของสหกรณ์ (ถ้ามี)
- ๘) แบบประเมินระดับมาตรฐานสหกรณ์ (๑๓๗ ข้อ) โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

ผู้รับผิดชอบ ลงนามรับรอง

กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

๑. ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการไม่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ และแนวทางแก้ไข

การพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน จำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการไม่ผ่านมาตรฐานร่วมกับสหกรณ์ เพื่อให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของสหกรณ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดทำแผนการพัฒนา โดยใช้แนวคิดกระบวนการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการต่อไป

๒. จัดทำแผนการพัฒนาสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

เมื่อทำการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านมาตรฐานแล้ว ก็นำมาวางแผนพัฒนาโดยใช้แนวคิดการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

๒.๑ ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A) เป็นขั้นตอนวางแผนแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนแรก ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ต้องเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ประโยชน์ที่สหกรณ์จะได้รับจากการจัดมาตรฐานสหกรณ์ รวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาสาเหตุที่แท้จริงของสหกรณ์ ที่ไม่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ ร่วมกับคณะกรรมการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ โดยหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อนำไปกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนต่อไป

๒.๒ ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) เป็นขั้นตอนวางแผนแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ คณะกรรมการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ต้องร่วมกัน หาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน โดยกำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม จัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาให้ผ่านมาตรฐานเป็นรายข้อ และจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ตามความง่ายของสาเหตุที่ไม่ผ่านมาตรฐานในแต่ละข้อ และสุดท้ายสหกรณ์ต้องมีเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเองให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้ง ๗ ข้อ ได้ภายในระยะเวลาที่ปี และสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ต้องนำแผนการพัฒนาของทุกสหกรณ์มากำหนดเป็นเป้าหมายรวมทั้งจังหวัด ทำให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสามารถกำหนดเป้าหมายและมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยสามารถกำหนดการปฏิบัติงานด้วยวิธีการดังนี้

๒.๒.๑ กระจายแผนงานลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมายผู้ปฏิบัติให้ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบ ติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ

๒.๒.๒ ติดตามผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์รายเดือนในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ จัดทำงบทดลองประจำเดือน งบรับ-จ่าย ของสหกรณ์

๒.๒.๓ ติดตามผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นประจำทุกเดือน เพื่อทราบผลการประกอบการ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ในธุรกิจต่าง ๆ

๒.๓ ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) เป็นขั้นตอนวางแผนแบบมีส่วนร่วม
ในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามแผนโดยผ่านการยอมรับ
จากทุกฝ่าย เช่น จัดทำโครงการ/แผนงาน รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมจะมีส่วนช่วยให้สหกรณ์และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์
ได้มีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ทีละขั้นตอน และมีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
และกรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถนำมาวางแผนงาน/โครงการพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานในภาพรวมทั้ง
ประเทศ สำหรับสหกรณ์ที่ผ่านมาตรฐานแล้ว ก็สามารถนำหลักการวางแผนแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้กับการ
รักษามาตรฐานหรือการพัฒนาในระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น โดยอาจจะเพิ่มขั้นตอนการประเมินหลักเกณฑ์
มาตรฐานทุกรายไตรมาส โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ต้องเข้าประเมินผลทุกรายไตรมาส

๓. การบูรณาการงาน/โครงการของทุกหน่วยงานทั้งในระดับกรมและจังหวัด เพื่อสนับสนุนให้สหกรณ์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละข้อ

การจัดมาตรฐานสหกรณ์เป็นตัวชี้วัดหลักที่สำคัญของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทุกหน่วยงาน
ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรจะร่วมกันพัฒนาแบบบูรณาการ ไม่ควรให้สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์
กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบ แต่เพียงฝ่ายเดียว การบูรณาการ
ระหว่างหน่วยงานเป็นเรื่องที่ยาก แต่ถ้านำเสนอเรื่องดังกล่าวกำหนดเป็นนโยบาย ของกรมฯ ก็จะสามารถ
ขับเคลื่อนได้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ในแต่ละข้อ จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าว
ในแต่ละข้อจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของ แต่ละสำนัก/กลุ่ม ซึ่งเป็นหน่วยงาน
กลางของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทั้ง ๔ สำนัก และ ๓ กลุ่มงานของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด/สำนักงานส่งเสริม
สหกรณ์พื้นที่ ๑ และ ๒ โดยให้แต่ละหน่วยงานกำหนดแผนงาน/โครงการ ที่สนับสนุนผลักดันให้สหกรณ์
ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในแต่ละข้อร่วมกัน และนำมากำหนดเป็นแนวทาง การบูรณาการของแต่ละหน่วยงานได้

๔. การจัดการองค์ความรู้เรื่องมาตรฐานสหกรณ์ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสหกรณ์

การจัดการองค์ความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่ เพื่อไม่ให้
องค์ความรู้ที่ติดอยู่กับตัวบุคคลสูญหายไป ให้อยู่คู่กับองค์กร รวมทั้งได้มีการพัฒนาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
ให้ทันสมัยและสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้รวดเร็ว แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน
ควรนำเรื่องการจัดการองค์ความรู้มาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ จะเกิดเรียนรู้การแก้ไขปัญหาสาเหตุ
การไม่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ในแต่ละข้อว่ามีเทคนิควิธีการอย่างไรที่จะพัฒนาให้ผ่านมาตรฐาน โดยกำหนด
แนวทางปฏิบัติให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้
มาตรฐาน ตามกระบวนการจัดการองค์ความรู้ และนำองค์ความรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสหกรณ์ ทั้งที่ผ่าน
มาตรฐานและไม่ผ่านมาตรฐาน เพื่อเป็นการเพิ่มเติมองค์ความรู้และได้เทคนิคต่างๆ ในการรักษามาตรฐาน
การพัฒนาให้ผ่านมาตรฐานเป็นรายข้อ

แนวทางพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ประกอบด้วย
การผลักดันให้สหกรณ์ผ่านมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้น และการส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
ในแต่ละข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. การผลักดันให้สหกรณ์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่สูงขึ้น

กรณีสหกรณ์ได้เกรด A ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ ๙๖ ขึ้นไป สามารถผลักดันให้ได้คะแนน
๑๐๐ คะแนน สหกรณ์ที่ได้เกรด B ผลักดันให้ได้เกรด A และสหกรณ์ที่ได้เกรด C ผลักดันให้ได้เกรด B หรือ
เกรด A ทั้งนี้สหกรณ์ที่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์แล้ว (เกรด A เกรด B และเกรด C) ผลักดันให้ผ่านมาตรฐาน
ในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม (คะแนนเพิ่มขึ้น) สหกรณ์ควรดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้การศึกษาอบรมความรู้ ด้านอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ แก่สมาชิกสหกรณ์
๒. ยึดถือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ประกอบด้วยแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินของสหกรณ์
๓. กระจายแผนงานลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมายผู้ปฏิบัติให้ชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบ ติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ
๔. ติดตามผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์รายเดือนในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ จัดทำบททดลองประจำเดือน งบรับ-จ่าย ของสหกรณ์
๕. ติดตามผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นประจำทุกเดือน เพื่อทราบผลการประกอบการ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ในธุรกิจต่าง ๆ ดังนี้
 - ธุรกิจการรับเงินฝาก
 - ธุรกิจการให้เงินกู้ หรือสินเชื่อ
 - ธุรกิจการรวมซื้อ การรวมขาย
 - ธุรกิจการให้บริการ
 - ธุรกิจการแปรรูป เช่น โรงสี โรงเมล็ดพันธุ์ โรงนม โรงรมยาง เป็นต้น
 - อื่น ๆ
๖. มีการควบคุมภายใน และติดตามผลประจำเดือนทุกเดือน ดังนี้
 - การดูแลทรัพย์สินของสหกรณ์ให้พร้อมใช้งาน
 - การรับ-จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินสด ให้เป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบ
 - การจัดทำบัญชี
 - ธุรกิจสินเชื่อ
 - ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย (การรวมซื้อ)
 - ธุรกิจการรวบรวมผลผลิต (การรวมขาย)
 - ธุรกิจการรับฝากเงิน
 - ธุรกิจการแปรรูป
 - ธุรกิจการให้บริการ
 - การจัดสวัสดิการ
 - ข้อสังเกตที่ตรวจพบ และแนวทางแก้ไขของผู้สอบบัญชี
 - รายละเอียดตามคำแนะนำแนวทางการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์
๗. สหกรณ์จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
 - บันทึกสมุดบันทึกรายการขึ้นต้น (สมุดเงินสด สมุดซื้อ สมุดขาย สมุดรายได้ค่าบริการ สมุดรายงานทั่วไป) และตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำทุกเดือน
 - สมุดบัญชีแยกประเภท
 - งบทดลอง
 - งบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/บริการ งบต้นทุนการผลิตตามรูปแบบบัญชีที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด
 - จัดทำงบการเงินทุกไตรมาส และจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีบัญชี เพื่อส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๓๐ วัน
๘. ตรวจนับเงินสด เพื่อตรวจสอบเงินสดคงเหลือเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ
๙. ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ภายใน ๑๕๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

๑๐. คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ ดำเนินการดังนี้

- ตรวจสอบคุณสมบัติของคณะกรรมการ
- ตรวจสอบหลักประกันของเจ้าหน้าที่
- มีคำสั่งมอบหมายงานให้กรรมการและเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน

๑๑. ให้ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ เข้าตรวจสอบสหกรณ์ และรายงานผลต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกคราวที่ประชุม หรือเดือนละ ๑ ครั้ง

๑๒. มีการตรวจสอบระเบียบ/ข้อบังคับ ในเรื่องความเหมาะสม ครบถ้วน ถูกต้อง

๑๓. จัดสรรกำไรสุทธิตามข้อบังคับ โดยเฉพาะการจัดสวัสดิการสมาชิกและสาธารณประโยชน์ และมีการจ่ายเงินดังกล่าวในแต่ละรอบบัญชี

๑๔. ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบสหกรณ์ ประกาศนายทะเบียน สหกรณ์ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๕. ส่งเสริมให้สมาชิกทำธุรกิจกับสหกรณ์ โดย

- มีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ ค่าใช้จ่าย เพื่อเป็น ข้อมูลในการเลือกประเภทและปริมาณธุรกิจที่จะทำกับสมาชิก

- ทำธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก

- ทำความเข้าใจกับสมาชิก ถึงวิธีการ ขั้นตอนการทำธุรกิจ ผลประโยชน์ที่สมาชิก จะได้รับเมื่อทำธุรกิจกับสหกรณ์ มีความยุติธรรมกับสมาชิกทั้งในด้านราคาผลผลิต ราคาขายสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ย ตลอดจนการบริการด้านต่าง ๆ

- ช่วยเหลือสมาชิกเมื่อได้รับความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ และด้านอื่น ๆ เช่น ประสบภัยธรรมชาติ การเจ็บป่วย ฯลฯ ตามสมควร

- จัดสรรกำไรเป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจให้กับสมาชิกในอัตรา ที่เหมาะสม

๑๖. กระบวนการซื้อใดยังไม่ดำเนินการ ให้พิจารณาดำเนินการให้ครบถ้วนตามข้อกำหนด

๑๗. ให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสหกรณ์

๒. การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละข้อ

๑) ขั้นตอนการส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสหกรณ์ว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ชี้วัดระดับ มาตรฐานสหกรณ์แต่ละข้อแล้ว ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร และวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ของการไม่ผ่าน เกณฑ์มาตรฐานในแต่ละข้อ เพื่อวางแผนในการส่งเสริมและแนะนำสหกรณ์

ขั้นตอนที่ ๒ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานทุกข้อ และร่วมวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐานตามขั้นตอนที่ ๑ กับสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ เพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือแนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๓ แนะนำ ส่งเสริม การปฏิบัติงานของสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ ๔ ติดตามและประเมินผล โดย

๑. กรรมการดำเนินการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ ๓ รายงานเสนอ คณะกรรมการดำเนินการ

๒. เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ติดตามผลเสนอสหกรณ์จังหวัด และแจ้งสหกรณ์

๒) แนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้สามารถผ่านเกณฑ์ มาตรฐานเป็นรายข้อ

มาตรฐานข้อ 1 ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

1. จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีและแผนงบประมาณรายรับ-รายจ่าย เพื่อขออนุมัติในที่ประชุมใหญ่
2. การนำแผนปฏิบัติประจำปีมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการรายเดือน โดยกำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบ
3. การรายงานผลการดำเนินงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเป็นประจำ
4. การรายงานผลการรับ-จ่ายเงินให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเป็นประจำ
5. การติดตามผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับแผนปฏิบัติการรายเดือน และมีการพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามแผนในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำ

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

1. ผลดำเนินงานย้อนหลังอาจจะ 2-3 ปี รวมถึงปีที่มีผลการขาดทุนในปีนั้นรวมอยู่ด้วย
2. ข้อมูลด้านรายได้ รายจ่าย ในแต่ละธุรกิจ รายได้อื่น ๆ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รายการสำคัญ ๆ มีเหตุผิดปกติเพิ่มขึ้นหรือลดลงทั้งในด้านรายรับและรายจ่ายในปีนั้น ๆ
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหาย
 - 3.1 ปัจจัยภัยธรรมชาติลักษณะต่าง ๆ (ประกาศภัยพิบัติของทางราชการ, การรายงานความเสียหาย, รายงานการประชุมคณะกรรมการ และ/หรือหลักฐานประกอบอื่น ๆ)
 - 3.2 ปัจจัยที่ใช้ภัยธรรมชาติ เช่น การโจรกรรม การทุจริต อุบัติภัย พฤติกรรมของผู้บริหาร แต่ละระดับที่มีลักษณะแข่งขันกับธุรกิจสหกรณ์ รูปแบบระบบบริหารจัดการ มีเจ้าหน้าที่หรือไม่ นโยบายจัดการหนี้ภาครัฐ หรือ ปัจจัยอื่น ๆ ที่ประเมินได้ว่ามีผลกระทบ

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>1. วิเคราะห์รายการสำคัญทางบัญชีที่ส่งผลกระทบทำให้ขาดทุน ด้านรายได้ที่ลดลงผิดปกติอย่างไร รายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากรายการใด</p> <p>2. วิเคราะห์มูลเหตุ ที่ทำให้เกิดความผิดปกติ เกิดจากสาเหตุใด (ตัวอย่าง)</p> <p>2.1 การดำเนินธุรกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ในธุรกิจใด รายการใด เพราะเหตุใด</p> <p>2.2 ภัยธรรมชาติใด สมาชิกได้รับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ผลผลิต รายได้การครองชีพอย่างไร สหกรณ์ได้รับผลอย่างไร ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายใช้จากด้านใด (ด้านทุนที่จัดสรรไว้หรือใช้จากรายจ่ายประจำ หรือสามารถระดมทุน/ความช่วยเหลือหรือการรับบริจาคได้)</p> <p>2.3 เหตุที่มีใช้ธรรมชาติ</p> <p>2.3.1 โครงการ/การทุจริต/อุบัติเหตุ สหกรณ์ได้รับผลอย่างไร ต้องดำเนินการตามกฎหมายหรือไม่อย่างไร มีคู่กรณีหรือผู้รับผิดชอบหรือไม่อย่างไร มีรายการทางบัญชีตามข้อมูลรองรับอย่างไร</p> <p>2.3.2 ปัจจัยในเชิงพฤติกรรมด้านความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัวกับกิจกรรมของสหกรณ์ สามารถวิเคราะห์ในทางกลับได้ว่าขัดแย้งกันอย่างไร สหกรณ์เสียหายอย่างไร</p> <p>2.3.3 รูปแบบ ระบบ บริหารจัดการ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือไม่อย่างไร การบริหารใดที่ส่งผลกระทบ สามารถวิเคราะห์ในทางกลับได้</p> <p>2.3.4 นโยบายของรัฐนโยบายใดที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของสมาชิกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์</p>	<p>1. หากเป็นกิจกรรมทางด้านธุรกิจ ก็ให้กำหนดแนวทางการแก้ไขตามรูปแบบตามวิธีการของแต่ละธุรกิจ ทั้งนี้ สามารถหารือร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์เพิ่มเติมได้</p> <p>2. หากเป็นปัจจัยในพฤติกรรมและรูปแบบบริหาร สามารถหารือร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ได้ แล้วกำหนดกิจกรรมแต่ละข้อร่วมกัน</p> <p>3. หากเป็นปัจจัยในพฤติกรรมและรูปแบบบริหารที่เกิดขึ้นฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ สามารถหารือร่วมกับกลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ รวมถึงผู้ตรวจการสหกรณ์เพื่อกำหนดกิจกรรมแก้ไข</p> <p>4. หากเป็นปัจจัยนโยบายของรัฐ สามารถหารือกลุ่มที่รับผิดชอบนโยบาย เพื่อกำหนดกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาให้สหกรณ์ได้ โดยไม่กระทบนโยบาย และไม่ขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กิจกรรมแก้ไขอาจจำเป็นต้องหารือร่วมกับสหกรณ์</p>	<p>1. กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมเชิงข้อมูล ตัวเลขทางบัญชี ควรมีค่าข้อมูลฐานเริ่มต้น และติดตามผลก้าวหน้าในระยะเวลาที่เหมาะสมแต่ละกิจกรรม (รายเดือน/2/3/6เดือนหรือรายปี) ในกิจกรรมหลัก/สังเกตกิจกรรมอื่นที่อาจมีความผิดปกติระหว่างปี และประมวลข้อมูลติดตามการเปลี่ยนแปลงด้วยเพราะอาจเป็นปัจจัยแทรกที่ส่งผลถึงการขาดทุนได้</p> <p>2. กิจกรรมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรม ในการติดตามผลและประเมินจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากการเฝ้าสังเกตสอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง ถึงนโยบายการบริหาร การลงมติต่างๆ ว่ารักษาผลประโยชน์ให้สหกรณ์และสมาชิกอย่างไร นโยบายแฝงที่เกิดประโยชน์ส่วนตนหรือไม่ ประเมินผลเป็นระยะ และสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ตามความเหมาะสม</p> <p>3. กิจกรรมในเชิงนโยบาย อาจกำหนดรูปแบบให้สหกรณ์จัดเก็บข้อมูล พฤติกรรมสมาชิก และสุ่มตัวอย่างสอบถามจากการประชุมในแต่ละโอกาสได้</p>

มาตรฐานข้อ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่า

ทุจริตต่อสหกรณ์

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. ให้นำแนวทางการควบคุมภายในเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ
๒. คณะกรรมการดำเนินการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข กรณีมีปัญหาในการปฏิบัติงานของสหกรณ์
๓. มีการบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการและการประชุมใหญ่ให้แล้วเสร็จ ภายใน ๓๐ วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์
๔. สำเนาระเบียบต่าง ๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้นถือใช้ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทราบ
๕. กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน
๖. มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงิน

๗. เจ้าหน้าที่การเงิน ต้องไม่ใช่บุคคลเดียวกับ เจ้าหน้าที่บัญชี
๘. มีเอกสารการรับเงิน-จ่ายเงิน ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นไปตามระเบียบ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย
๙. มีการตรวจนับเงินสดคงเหลือเมื่อสิ้นเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบให้ตรงกับยอดคงเหลือ

ตามบัญชี

๑๐. มีการเก็บรักษาเงินสดในมือแต่ละวันตามระเบียบที่กำหนด
๑๑. มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน และมีการทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน
๑๒. จัดให้มีกรรมการ และ/หรือ ผู้เกี่ยวข้อง สุ่มตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอด กับสมุดเงินสด
๑๓. มีการบันทึกรายการบัญชีที่ไม่เกี่ยวกับกระแสเงินสดภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่มีรายการ

เกิดขึ้น

๑๔. เก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ในที่ปลอดภัย
๑๕. ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและให้ความเห็นงบการเงินก่อนนำเสนอที่ประชุมใหญ่ เพื่อขออนุมัติ และให้สหกรณ์ขออนุมัติงบการเงินจากที่ประชุมใหญ่ ภายใน ๑๕๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี
๑๖. ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๗. หากมีการทุจริตในสหกรณ์

(๑) ให้รีบแก้ไขปัญหากการทุจริต หรือข้อบกพร่องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีมีหนังสือแจ้งให้แก้ไขปัญหาทุจริตหรือข้อบกพร่องนั้น

(๒) หากตัวผู้ทำการทุจริต แล้วเจรจาให้ยอมรับชดใช้ค่าเสียหาย จัดทำเป็นหลักฐาน การยอมรับไว้ หากไม่สามารถชดใช้ค่าเสียหายได้ให้จัดหาหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกันหนี้

(๓) หรือให้มีการร้องทุกข์ หรือฟ้องคดี

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. ข้อมูลการกระทำทุจริตที่ผ่านมา มีลักษณะเป็นอย่างไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เท่าใด
๒. รูปแบบวิธีการบริหารจัดการในธุรกิจแต่ละด้าน ด้านการเงิน/ด้านหลักฐานทางบัญชี มีขั้นตอน ดำเนินงานอย่างไร รายละเอียดของแต่ละธุรกิจ กิจกรรมในธุรกิจ ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ความเชื่อมโยงของกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ
๓. กระบวนการตรวจสอบ สอบทานข้อมูล ความถูกต้องของแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านการเงินและบัญชี การสรุปผลในแต่ละวัน
๔. การจัดสวัสดิการภายในของสหกรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>1. กรณีมีเหตุทุจริตเกิดขึ้นแล้ว ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่ทุจริต สาเหตุของการทุจริต จุดอ่อนหรือช่องว่างที่ทำให้เกิดปัญหาการทุจริต ตลอดจนการกำหนดแนวทางป้องกันเพื่อมิให้เกิดซ้ำ</p> <p>2. กรณีที่ยังไม่เกิดปัญหาการทุจริต ให้กำหนดแนวทางการป้องกันปัญหาการทุจริต วิเคราะห์กิจกรรมย่อยของแต่ละงานแต่ละด้านแต่ละธุรกิจ การประเมินความรัดกุมในการบริหาร การตรวจสอบ และการควบคุมภายใน</p>	<p>1. การติดตามการแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องและทุจริตเป็นรายเดือน</p> <p>2. ระบบสุ่มสอบทานกิจกรรมที่ประเมินว่ามีจุดอ่อนหรือช่องว่าง ที่อาจนำไปสู่การทุจริตเป็นระยะ ๆ กิจกรรมอื่น ๆ อาจสุ่มสอบบ้างตามช่วงเวลา และสรุปผลการสุ่มสอบเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาดต่อไป</p>	<p>1. ติดตามรายงานผลความก้าวหน้าแก้ไขการทุจริต ขึ้นตอนตามระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย ครบถ้วน หรือไม่อย่างไร ผลความเสียหาย ได้รับคืนหรือไม่ อย่างไร (ตัวเลขฐานความเสียหาย กระบวนการแก้ไข การเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าข้อมูลตัวเลขเปลี่ยนแปลงแต่ละเดือนอย่างไร)</p> <p>2. รายงานผลกระบวนการสุ่มสอบว่าพบเห็นพฤติกรรมอย่างไร สามารถไว้วางใจได้ หรือยังมีปัจจัยเสี่ยงแฝงอยู่ ถ้ามีจะปรับกิจกรรมแก้ไขอย่างไรแล้วขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น และทำการสุ่มสอบซ้ำเป็นวงจร ตามรอบระยะเวลาเหมาะสม</p>

มาตรฐานข้อ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบหรือจัดจ้างผู้รับผิดชอบประจำในการจัดทำบัญชี
๒. ตรวจสอบหลักฐานการลงบัญชีให้ถูกต้อง
๓. มีการบันทึกรายการทางบัญชีในสมุดบัญชีขั้นต้น จนถึงขั้นปลาย ให้ครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน
๔. มีการตรวจสอบยอดรวมบัญชีย่อยต่าง ๆ กับบัญชีแยกประเภททุกเดือน
๕. มีการจัดทำบทดลองประจำเดือนแล้วเสร็จทุกเดือน
๖. ตรวจสอบสินค้าคงเหลือ และตรวจทะเบียนคุมต่าง ๆ โดยมีข้อมูลตรงกับบทดลอง
๗. จัดทำงบการเงินทุกไตรมาส และจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีบัญชี เพื่อส่งมอบให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๓๐ วัน (การจัดทำบัญชีเป็นไปตามรูปแบบบัญชีตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แนะนำ)
๘. สหกรณ์สามารถประชุมใหญ่ได้ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี และนำงบการเงิน ที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว เสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อขออนุมัติ

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีและงบการเงินหรือไม่ อย่างไร
๒. ระบบการบันทึกรายการทางบัญชี ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือบันทึกลงสมุดบัญชี
๓. ความเป็นปัจจุบันของการบันทึกข้อมูลทางบัญชี และทะเบียนคุมต่างๆ ทั้งระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>๑. ประเมินจากประวัติการปิดบัญชีที่ผ่านมา และ ประเมินเหตุปัจจัยเสี่ยงที่อาจกระทบ</p> <p>๒. ถ้าไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน จะมอบหมาย ให้ผู้ใดดำเนินการ</p>	<p>๑. การส่งเสริมแนะนำกระบวนการ จัดเตรียมข้อมูลและรายละเอียดทาง บัญชีต่าง ๆ เพื่อเตรียมปิดบัญชีตาม ระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>๒. กรณีบันทึกลงสมุดบัญชี ควรสุ่ม สอบการลงบัญชีและทะเบียนคุมทั้ง ระบบ ในระยะเวลาใกล้เคียงปิดบัญชี</p>	<p>ประสาน และติดตาม ผลการจัดส่ง งบการเงินให้ผู้สอบบัญชีเป็นไปตาม ระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ แล้ว รายงานให้จังหวัดทราบ</p>

มาตรฐานข้อ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. จัดทำทะเบียนสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน และมีการรายงานผลการเข้า-ออก ของสมาชิก ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการประชุม และที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์

๒. สหกรณ์ต้องมีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ ค่าใช้จ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำธุรกิจกับสมาชิก

๓. แยกประเภทสมาชิกที่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์ และที่ไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์

๔. สำรวจความต้องการของสมาชิกเพื่อวางแผนในการดำเนินกิจกรรมสนองตอบ ความต้องการของ สมาชิก

๕. ค้นหาสาเหตุที่สมาชิกไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์ (โดยการสุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์ ฯลฯ)

๖. นำแนวทางที่ได้จากข้อ ๕ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานสหกรณ์ เพื่อสนองตอบ ต่อความต้องการของสมาชิก ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์เพิ่มขึ้น เช่น

- การเพิ่มขนาด/ประเภทธุรกิจ โดยไม่ขัดต่อข้อบังคับและระเบียบสหกรณ์

- การบริการสมาชิกด้วยความจริงใจ

- การทำความเข้าใจกับสมาชิกเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอนการทำธุรกิจ ความยุติธรรมในการ ติดต่อกิจการกับสหกรณ์ ตลอดจนประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับเมื่อดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

- มีกิจกรรมสมาชิกสัมพันธ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์

๗. สหกรณ์ต้องสร้างศรัทธาแก่สมาชิกโดยช่วยเหลือสมาชิกเมื่อได้รับความเดือดร้อนด้านการ ประกอบอาชีพ และด้านอื่น ๆ เช่น ประสบภัยธรรมชาติ การเจ็บป่วย ฯลฯ เป็นต้น ตามสมควร

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. ข้อมูลสมาชิกที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์แต่ละธุรกิจ อาจแยกเป็นรายกลุ่ม และรายการธุรกิจ ต่าง ๆ ที่สมาชิกในกลุ่มร่วมทำกับสหกรณ์ เพื่อเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์นั้น ๆ ในแต่ละธุรกิจ

๒. ข้อมูล แผนความต้องการ และสถานะของสมาชิกที่ไม่ดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

๓. ข้อมูลฐานะการดำเนินงานของสหกรณ์ ความสามารถในการขยายธุรกิจเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>กรอบแนวคิด สหกรณ์เป็นองค์กรที่สมาชิกรวมตัวกัน จัดตั้งเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อ สหกรณ์จัดตั้งแล้ว สมาชิกจึงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านธุรกิจของสหกรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐</p> <p>๑. การวิเคราะห์ความต้องการของสมาชิกที่ไม่ทำธุรกิจว่า มีความต้องการให้สหกรณ์ตอบสนองความต้องการของ สมาชิกในด้านใด</p> <p>๒. การวิเคราะห์สถานะของสมาชิกที่ไม่ทำธุรกิจว่าเป็น อย่างไร อาทิ ขาดสภาพ ย้ายออกนอกแดน เปลี่ยนอาชีพ เสียชีวิต พิกัดไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ต้องโทษ คดีอาญา เป็นสมาชิกเฉย ๆ ไม่ประสงค์จะทำธุรกิจ หรือไม่ทำธุรกิจแต่ทำกิจกรรมด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น ฌาปนกิจฯ ประกันชีวิต เป็นต้น</p> <p>๓. สหกรณ์มีฐานะดำเนินงาน อย่างไร สามารถขยาย ธุรกิจตามความต้องการของสมาชิกที่ยังไม่ทำธุรกิจ ได้มากน้อยเพียงใด</p>	<p>๑. การสำรวจสถานะ ความต้องการ ของสมาชิกที่ไม่ทำธุรกิจกับสหกรณ์ อาจจัดทำเป็นแบบสำรวจ ในเชิงวิจัย การตลาด หรือการสอบถามจากการ ประชุมกลุ่มแล้วนำมาประเมินผล หรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานใน พื้นที่ในกิจกรรมต่าง ๆ สามารถเก็บ ข้อมูลในส่วนนี้ประกอบด้วยก็ได้</p> <p>๒. การประเมินคัดแยกข้อมูลสมาชิก ที่ไม่ดำเนินธุรกิจใน ๓ กลุ่ม (หรือ มากกว่านั้น)</p> <p>๒.๑ ธุรกิจใดที่สมาชิกประสงค์จะทำ ธุรกิจกับสหกรณ์ และเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่สหกรณ์พึง กระทำ หรือไม่ ศักยภาพของสหกรณ์ ดำเนินการได้หรือไม่ หากดำเนิน ธุรกิจนี้แล้ว สมาชิกในส่วนนี้จะสร้าง ปัญหาในธุรกิจหรือไม่ สามารถขยาย ธุรกิจได้หรือไม่ อย่างไร</p> <p>๒.๒ สมาชิกที่ไม่ประสงค์ทำธุรกิจแต่ ใช้บริการสวัสดิการ จะพิจารณาปรับ หลักเกณฑ์วิธีการจาก ข้อบังคับและ กำหนดระเบียบให้เป็นไปตามเจตนา ของ พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๔๖(๒) อย่างไร</p> <p>๒.๓ สมาชิกที่ไม่มีกิจกรรมใด จะ พิจารณาให้ออกจากสมาชิกอย่างไร มีข้อบังคับ ระเบียบใดให้ ดำเนินการ ได้ ถ้าไม่มีจำเป็นต้องแก้ไข สามารถ เสนอแก้ไขได้ โดยเทียบเคียงจาก พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๗๑(๑)</p>	<p>๑. ผลการสำรวจข้อมูลสถานะ ความ ต้องการของสมาชิกที่ไม่ดำเนินธุรกิจ เป็นอย่างไร จำนวนเท่าใด</p> <p>๒. ผลการคัดแยกข้อมูลสมาชิกที่ไม่ ดำเนินธุรกิจ แต่ละกลุ่มปัญหา จำนวน เท่าใด กิจกรรมแก้ไข ปัญหา แต่ละกลุ่ม มีอะไรบ้าง ความก้าวหน้า ของการแก้ไขในแต่ละช่วงเวลา</p> <p>๓. สรุปผลเมื่อสิ้นปีทางการบัญชีว่า ข้อมูลสมาชิกที่ไม่ดำเนินธุรกิจในแต่ละกลุ่มปัญหา เมื่อดำเนินการแก้ไข ปัญหาแล้ว จำนวนลดลงหรือไม่ อย่างไร ภาพรวมแล้วเหลือสมาชิกที่ ไม่ดำเนินธุรกิจเป็นร้อยละเท่า</p>

มาตรฐานข้อ ๕ ผลการบริหารจัดการสหกรณ์ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ เพื่อดำเนินกิจการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้าง ต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับ มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. ให้มีการจัดโครงสร้าง และมีการแบ่งส่วนงานที่ชัดเจนเหมาะสม
๒. มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับ เจ้าหน้าที่ ข้อบังคับการทำงาน ตลอดจนอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่
๓. มีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่ง หรือกรรมการ หรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ อย่างชัดเจน
๔. มีการจัดทำสัญญาจ้างและจัดทำหลักประกันเจ้าหน้าที่ครบทุกคน
๕. สหกรณ์มีรายได้เพียงพอที่จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบ ดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีรายได้เพียงพอให้มอบหมายกรรมการ หรือสมาชิกมาดำเนินการ และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำหรือไม่ ถ้ามี ก็คน กี่ตำแหน่ง มีหน้าที่และ ความ รับผิดชอบอย่างไร ทำสัญญาจ้างหรือไม่ มอบหมายงานอย่างไร หลักประกันครบถ้วนหรือไม่ กำหนดระเบียบไว้ ครบถ้วนหรือไม่
๒. หากไม่มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ ได้มีการมอบหมายใครปฏิบัติหน้าที่ มติที่ประชุม คำสั่งมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ
๓. รอบระยะเวลาว่างจรรยาวัจนในแต่ละเดือน กิจกรรมย่อยต่าง ๆ ที่ต้องมีผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ เต็มระยะเวลาในแต่ละเดือน/ทำเป็นช่วงระยะเวลาในแต่ละเดือน
๔. ฐานะการดำเนินงาน ศักยภาพในการจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>กรอบแนวคิด มุ่งวิเคราะห์สหกรณ์ที่ไม่จัดจ้างเจ้าหน้าที่เป็น หลักว่าได้ดำเนินการอย่างไร</p> <p>๑. วิเคราะห์รอบระยะเวลา และกิจกรรมดำเนินการ หากเป็น งานไม่เต็มเวลา จะกำหนดช่วงเวลา ปฏิบัติงานและ มอบหมายบุคคลใดรับผิดชอบ ค่าตอบแทนที่สหกรณ์สามารถ จ่ายได้</p> <p>๒. วิเคราะห์ความรู้ความสามารถ ของผู้ได้รับมอบหมาย ส่วน ราชการได้ให้การสนับสนุน แนะนำ ส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ อย่างไร ได้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการ ดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร</p> <p>๓. วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง จะมีเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือไม่ กิจกรรมการป้องกันแก้ไขอย่างไร</p>	<p>๑. การพิจารณามอบหมายงานของ สหกรณ์ มติที่ประชุม คำสั่งลายลักษณ์ อักษร กิจกรรมที่มอบหมาย</p> <p>๒. การติดตามผลการปฏิบัติในแต่ละ รอบเวลาตามช่วงวงจรรยาวัจน</p> <p>๓. การนิเทศก์งาน การส่งเสริมความรู้ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผล</p> <p>๔. กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ งาน ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ พร้อมทั้งวางแผน ระยะเวลาที่สหกรณ์จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่ สหกรณ์</p>	<p>๑. รายงานในส่วนการมอบหมาย กิจกรรมในข้อ ๑ ของแนวทางการแก้ไข ปัญหา</p> <p>๒. รายงานผลความก้าวหน้าของการ ติดตาม นิเทศก์งานตามกิจกรรมข้อ ๒ และ ๓ ของแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่ง จะมีส่วนเชื่อมโยงถึงเกณฑ์มาตรฐาน สหกรณ์ในข้อ ๓ การปิดบัญชีของ สหกรณ์ที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ส่ง ผู้สอบบัญชี และประชุมใหญ่ภายใน ๑๕๐ วันด้วย</p>

**มาตรฐานข้อ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรร
กำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง**

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. กำหนดระเบียบว่าด้วยทุนสวัสดิการสมาชิก และระเบียบว่าด้วยทุนสาธารณประโยชน์
๒. มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการตามระเบียบ
๓. กำหนดการจัดสรรกำไรเพื่อการจัดสวัสดิการสมาชิก และสาธารณประโยชน์
๔. จัดทำทะเบียนสวัสดิการสมาชิก และทะเบียนสาธารณประโยชน์
๕. มีหลักฐานครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ ตามระเบียบทั้งสองระเบียบ
๖. สหกรณ์มีระบบการบริหารจัดการที่มีผลกำไรเพียงพอที่จะจัดสรรตามระเบียบ
และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์ อย่างน้อยหนึ่งครั้ง
๗. มีการรายงานผลการดำเนินการตามระเบียบทั้งสอง ต่อที่ประชุมคณะกรรมการ
๘. มีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบ

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. ข้อมูลจำนวนทุน และการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสวัสดิการ และ/หรือ
ทุนสาธารณประโยชน์ ในรอบสองปีย้อนหลัง ระเบียบรองรับการใช้จ่ายทุนทั้งสองกำหนดอย่างไร
๒. การจ่ายเงินจากทุนสวัสดิการ และ/หรือ ทุนสาธารณประโยชน์ มีหรือไม่ มติที่ประชุม
กำหนดอย่างไร กลุ่มผู้รับทุนสวัสดิการ และ/หรือ ทุนสาธารณประโยชน์ เป็นกลุ่มใด มีการกระจายตัวมากน้อย
เพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>๑. นโยบายโดยรวมของสหกรณ์ กับการให้ความสำคัญ ของทุนทั้งสองนี้ แยกเป็น</p> <p>๑.๑ ทุนสนับสนุนภายในเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและ ครอบครัวตามมาตรา ๔๖ (๒)</p> <p>๑.๒ ทุนสนับสนุนภายนอกเป็นสาธารณประโยชน์ ตาม หลักการสหกรณ์ข้อ ๗ เอื้ออาทรต่อชุมชน</p> <p>๒. การถือใช้ระเบียบถูกต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ ทุนทั้งสองหรือไม่ ผู้รับผลประโยชน์มีการกระจายตัว อย่างไร</p> <p>๓. ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมของการใช้ทุนทั้งสอง</p>	<p>๑. การชี้แจงทำความเข้าใจถึง เจตนาและวัตถุประสงค์ของการ จัดสรร สะสมเงินทุนทั้งสอง</p> <p>๒. การเตรียมข้อมูลการจัดสรรกำไร โดยพิจารณาจัดสรรทุนทั้งสอง ประเภทให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา อนุมัติ</p> <p>๓. การกำหนดระเบียบทุนทั้งสองให้ ถูกต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ สหกรณ์ เกิดประโยชน์แก่สหกรณ์ สมาชิก และสังคม อย่างแท้จริง</p> <p>๔. การพิจารณาใช้จ่ายทุน เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ เหมาะสม</p> <p>๕. ควรมีการติดตามผลการใช้ทุน เป็นข้อมูลผลงานของสหกรณ์ที่ ช่วยเหลือสมาชิกและสังคมในแต่ละ ครั้ง และแต่ละปี</p>	<p>๑. ตรวจสอบและรายงานการ กำหนดระเบียบทั้งสองระเบียบ ว่ามี ครบถ้วนหรือไม่อย่างไร</p> <p>๒. ติดตาม ตรวจสอบ รายงาน การ นำเสนอการจัดสรรกำไรของ คณะกรรมการต่อที่ประชุมใหญ่ มี เรื่องจัดสรรทุนทั้งสองหรือไม่</p> <p>๓. ติดตาม รายงาน ผลการใช้จ่าย ทุนในแต่ละครั้ง การพิจารณาเป็นไป ตามระเบียบ หลักเกณฑ์อย่างไร</p> <p>๔. รายงานประเมินผล ประโยชน์ ของทุนที่ใช้จ่ายไปเกิดผลดีอย่างไร</p> <p>๕. หากมีภาพถ่ายเก็บภาพประมวล เป็นผลงานของแต่ละสหกรณ์ไว้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์</p>

มาตรฐานข้อ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

กิจกรรมที่แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ต้องดำเนินการ

๑. ให้การศึกษาอบรมความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของสหกรณ์ แก่บุคลากรของสหกรณ์
๒. ผู้ตรวจสอบกิจการกำหนดแผนและเข้าตรวจสอบกิจการสหกรณ์เป็นประจำทุกเดือน และรายงานผลการตรวจสอบกิจการให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทราบเป็นประจำ ตามข้อบังคับสหกรณ์
๓. ผู้ตรวจสอบกิจการรายงานผลการตรวจสอบกิจการให้ที่ประชุมใหญ่ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร
๔. ให้สหกรณ์นำข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องที่ได้รับแจ้งจากผู้ตรวจสอบกิจการ/ผู้ตรวจสอบภายใน ของสหกรณ์ มาพิจารณาและดำเนินการแก้ไข
๕. สหกรณ์ต้องดำเนินการตามหลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ และดำเนินงานโดยไม่ขัดต่อกฎหมายสหกรณ์ ระเบียบ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
๖. สหกรณ์ต้องให้ความร่วมมือต่อผู้ตรวจการสหกรณ์ ที่เข้าไปตรวจสอบกิจการ ฐานะการเงินของ สหกรณ์ หรือติดตามแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ

การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

๑. มีผู้ตรวจสอบกิจการกี่คน กำหนดแผนเข้าตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร การรายงานผลต่อคณะกรรมการประจำเดือน การรายงานผลต่อที่ประชุมใหญ่
๒. การดำเนินงานปกติ มีข้อบกพร่องต้องแก้ไขมากน้อยเพียงใด
๓. การพิจารณาลงมติในเรื่องต่าง ๆ คณะกรรมการ ลงมติเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับอย่างไร
๔. ประเด็นที่สหกรณ์กระทำแล้ว มีลักษณะอันจะเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ หรือไม่อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>๑. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ สามารถทำหน้าที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ หรือไม่ อย่างไร จำเป็นต้องส่งเสริมการให้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ส่วนนี้อย่างไร</p> <p>๒. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการในการพิจารณาลงมติเรื่องต่าง ๆ ได้นำ ข้อบังคับ ระเบียบ หลักเกณฑ์ คำแนะนำของทางราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบในการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด</p> <p>๓. การปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ทำหน้าที่โดยสุจริต มีความตั้งใจแก้ไขปัญหาอย่างไร</p> <p>๔. การประเมินการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน จุดอ่อนอันอาจเป็นเหตุให้เกิดทุจริตตามมาตรฐานสหกรณ์ในข้อ ๒ ประกอบกัน</p>	<p>๑. ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ตรวจสอบกิจการ พฤติกรรมของ คณะกรรมการ การปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ จำเป็นต้องแก้ไข ปัญหา อย่างไร กำหนดกิจกรรมส่งเสริมแก้ไข ปัญหา</p> <p>๒. กรณีพบประเด็นปัญหา ให้กำหนด กิจกรรมแก้ไข ปัญหา</p> <p>๓. รวบรวมข้อมูล หลักเกณฑ์ คำแนะนำวิธีปฏิบัติของทางราชการ และแนะนำส่งเสริม ทำความเข้าใจกับ สหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ</p> <p>๔. ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการผู้ตรวจสอบ กิจการ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่ ถูกต้อง</p>	<p>ตรวจสอบ ประเมินผล พฤติกรรมของ กรรมการ/เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง ความจำเป็นที่ราชการจะช่วยเหลือ ส่งเสริม การให้การศึกษาอบรม</p>

การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางการแก้ไขปัญหา	การติดตามตรวจสอบ รายงานผลความก้าวหน้า
<p>๑. กรณีมีเหตุทุจริตเกิดขึ้นแล้ว ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่ทุจริต สาเหตุของการทุจริต จุดอ่อนหรือช่องว่างที่ทำให้เกิดปัญหาการทุจริต ตลอดจนการกำหนดแนวทางป้องกันเพื่อมิให้เกิดซ้ำ</p> <p>๒. กรณีที่ยังไม่เกิดปัญหาการทุจริต ให้กำหนดแนวทางการป้องกันปัญหาการทุจริต วิเคราะห์กิจกรรมย่อยของแต่ละงาน แต่ละด้านแต่ละธุรกิจ การประเมินความรัดกุมในการบริหาร การตรวจสอบ และการควบคุมภายใน</p>	<p>๑. การติดตามการแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องและทุจริตเป็นรายเดือน</p> <p>๒. ระบบสุ่มสอบทานกิจกรรมที่ประเมินว่ามีจุดอ่อนหรือช่องว่าง ที่อาจนำไปสู่การทุจริตเป็นระยะ ๆ กิจกรรมอื่น ๆ อาจสุ่มสอบบ้างตามช่วงเวลา และสรุปผลการสุ่มสอบเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป</p>	<p>๑. ติดตามรายงานผลความก้าวหน้า แก้ไขการทุจริต ขึ้นตอนตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ครอบคลุม หรือไม่ อย่างไร ผลความเสียหาย ได้รับคืนหรือไม่ อย่างไร (ตัวเลขฐานความเสียหาย กระบวนการแก้ไข การเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าข้อมูล ตัวเลขเปลี่ยนแปลงแต่ละเดือนอย่างไร)</p> <p>๒. รายงานผลกระบวนการสุ่มสอบ ว่าพบเห็นพฤติกรรมอย่างไร สามารถไว้วางใจได้ หรือยังมีปัจจัยเสี่ยงแฝงอยู่ ถ้ามีจะปรับกิจกรรมแก้ไขอย่างไร แล้วขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น และทำการสุ่มสอบซ้ำเป็นวงจร ตามรอบระยะเวลาเหมาะสม</p>

เอกสารประกอบการพิจารณาตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

ข้อความในหลักเกณฑ์ตามประกาศ	เอกสารประกอบการพิจารณา
<p>ข้อ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ จนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปีนั้นออก</p>	<p>- งบดุล</p>
<p>ข้อ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์</p>	<p>ใช้เอกสารอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายงานผลการตรวจสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ - รายงานผู้ตรวจการสหกรณ์ - คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้แก้ไขข้อบกพร่อง - รายงานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาสหกรณ์ ที่มีข้อบกพร่อง
<p>ข้อ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายใน ๑๕๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รายงานของผู้สอบบัญชี - รายงานการประชุมใหญ่
<p>ข้อ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์</p>	<p>๑) จำนวนสมาชิก ใช้เอกสารอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทะเบียนสมาชิก - รายงานผลการตรวจสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ - รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ/ การประชุมใหญ่ <p>๒) จำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทะเบียนรับฝากเงิน ทะเบียนลูกหนี้เงินกู้ ทะเบียนลูกหนี้การค้า ทะเบียนธุรกิจบริการ หรือเอกสารหลักฐานที่แสดงได้ว่าสมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ <p>๓) แบบสรุปข้อมูลจำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ (เอกสาร ๒)</p>

ข้อความในหลักเกณฑ์ตามประกาศ	เอกสารประกอบการพิจารณา
<p>ข้อ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ</p>	<p>ใช้เอกสารอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายงานผลการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ - สัญญาจ้าง - รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
<p>ข้อ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี - เอกสารการใช้จ่ายเงินเงินทุน
<p>ข้อ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้ายสหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์</p>	<p>ใช้เอกสารอย่างใดอย่างหนึ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายงานของผู้ตรวจการสหกรณ์ - รายงานผลการตรวจสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ - คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้แก้ไข - รายงานการประชุมคณะทำงานแก้ไขปัญหาสหกรณ์

การจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

การจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรของกรมส่งเสริมสหกรณ์

การจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรเป็นนโยบายสำคัญของกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง โดยการจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรเป็นการประเมินศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในเบื้องต้น กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ออกประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ ซึ่งได้กำหนดระดับ ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเกษตรกรเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับได้มาตรฐาน

๒. ระดับต่ำกว่ามาตรฐาน

การวัดระดับมาตรฐานของกลุ่มเกษตรกรใช้ผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปีล่าสุด โดยมีเกณฑ์การจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกร ๕ ข้อ ประกอบด้วย

ข้อที่ ๑ คณะกรรมการดำเนินการจัดให้มีการจัดทำงบดุลรอบสิบสองเดือนแล้วเสร็จ และจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบได้ภายใน ๑๕๐ วัน ตามกฎหมาย

ข้อที่ ๒ ไม่มีข้อสังเกตของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายการข้อบกพร่องทางการเงินและบัญชี อย่างเป็นรายแรง

ข้อที่ ๓ มีการทำธุรกิจหรือการบริการอย่างน้อย ๑ ชนิด

ข้อที่ ๔ มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในกำหนดเวลา ๑๕๐ วัน เว้นแต่มีภัยธรรมชาติ จนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกล่มเกษตรกรโดยรวม

ข้อที่ ๕ มีกำไรสุทธิประจำปีและมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามกฎหมายเว้นแต่ มีภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกล่มเกษตรกรโดยรวม

กลุ่มเกษตรกรที่นำมาจัดมาตรฐาน หมายถึงกลุ่มเกษตรกรทุกประเภท ยกเว้นกลุ่มเกษตรกร ที่อยู่ในเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

๑. กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งใหม่ไม่เกิน ๑ ปี

๒. กลุ่มเกษตรกรที่หยุดดำเนินงาน

๓. กลุ่มเกษตรกรที่เลิกอยู่ระหว่างชำระบัญชีหรือกลุ่มเกษตรกรที่ล้มละลายโดยศาลสั่ง

ประโยชน์ที่กลุ่มเกษตรกรได้รับจากการจัดมาตรฐาน

๑. ได้ทราบถึงสถานะและผลการดำเนินงานของตนในเบื้องต้น เนื่องจากตัวชี้วัดระดับ มาตรฐานกลุ่มเกษตรกรเป็นเกณฑ์เบื้องต้นทั่วไปที่กฎหมายกำหนดไว้ กลุ่มเกษตรกรจึงควรดำเนินงาน ให้ผ่านเกณฑ์ โดยยึดหลักการและวิธีการสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. กลุ่มเกษตรกรสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือแนวทางการพัฒนาให้ผ่าน มาตรฐานได้ เช่น หากตกมาตรฐานข้อใด ก็ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุและแก้ไขปรับปรุง ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ข้ออื่น ๆ หากผ่านมาตรฐานแล้ว ก็ควรพิจารณาหาแนวทาง ที่จะยกระดับสู่กลุ่มเกษตรกรดีเด่น

๓. ได้รับสิทธิบางประการที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด เช่น การพิจารณาขอกู้เงินกองทุน พัฒนาสหกรณ์ การพิจารณาคัดเลือกเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น

สำหรับองค์ความรู้ สามารถนำความรู้ของมาตรฐานสหกรณ์ มาประยุกต์ใช้กับสถาบัน
ของกลุ่มเกษตรกร โดยสามารถเทียบได้ดังนี้

มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร	มาตรฐานสหกรณ์
ข้อ ๑	ข้อ ๓
ข้อ ๒	ข้อ ๒ และข้อ ๗
ข้อ ๓	ข้อ ๑
ข้อ ๔	ข้อ ๓
ข้อ ๕	ข้อ ๑, ข้อ ๔ และข้อ ๖

แนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ

การพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้ได้มาตรฐาน ควรดำเนินการอย่างน้อยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรย้อนหลังว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ชี้วัด
ระดับมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรแต่ละข้อแล้ว ผลการดำเนินงานในข้อนั้นเป็นอย่างไร ผ่านหรือไม่ผ่าน ถ้าไม่ผ่าน
ข้อใดให้วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุแห่งการไม่ผ่านเกณฑ์ในข้อนั้น และวางแผนที่จะไปส่งเสริม แนะนำ

ขั้นตอนที่ ๒ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานทุกข้อ
และร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามขั้นตอนที่ ๑ กับกลุ่มเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือ
แนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการพัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่มเกษตรกรให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ
ดังนี้

มาตรฐานข้อ ๑ คณะกรรมการดำเนินการจัดให้มีการจัดทำบดสรุปสิบสองเดือน
แล้วเสร็จและจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบได้ภายใน ๑๕๐ วัน ตามกฎหมาย

สาเหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๑

- ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำในกลุ่มเกษตรกร
- กรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงบการเงิน
- บันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
- กรรมการไม่เห็นความสำคัญของงบการเงิน
- ไม่จัดทำบดสรุปทุกเดือน
- ไม่จัดทำทะเบียนคุมต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

ฯลฯ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

- กรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ให้มอบหมายกรรมการเป็นผู้จัดทำงบการเงิน
- เพิ่มความรู้เกี่ยวกับบัญชีแก่กรรมการ
- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบลงบัญชีให้เป็นปัจจุบัน/จัดทำบดสรุปทุกเดือน
- ตรวจสอบบัญชีค้ำคงเหลือเป็นประจำ
- จัดทำทะเบียนคุมต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน

ฯลฯ

มาตรฐานข้อ ๒ ไม่มีข้อสังเกตของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายการข้อบกพร่องทางการเงิน และบัญชีอย่างร้ายแรง

สาเหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๒

- กลุ่มฯ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย
- ขาดการติดตามผล/ไม่ปฏิบัติตามแผนงาน
- ไม่มีผู้รับผิดชอบทำบัญชี/ทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
- เก็บรักษาเงินสดเกินระเบียบ

ฯลฯ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

- ๑) มอบหมายเจ้าหน้าที่หรือกรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำบัญชี
- ๒) ตรวจสอบหลักฐานการลงบัญชีให้ถูกต้อง และบันทึกรายการทางบัญชีในสมุดบัญชีขั้นต้น จนถึงขั้นปลายให้ครบถ้วน ถูกต้อง ประจำวัน ประจำเดือน
- ๓) จัดทำงบทดลองเป็นประจำเดือน ตรวจสอบบัญชีค้ำคงเหลือ และตรวจทะเบียนคุมต่าง ๆ ให้ตรงกับงบทดลอง

๔) จัดทำงบการเงินทุกไตรมาส และจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีบัญชี เพื่อส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๓๐ วัน

๕) การจัดทำบัญชีเป็นไปตามรูปแบบบัญชีตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์แนะนำ

กลุ่มเกษตรกรจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

๑) ผู้ตรวจสอบกิจการเข้าตรวจสอบกลุ่มเกษตรกร และรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการดำเนินการกลุ่มเกษตรกรทราบเป็นประจำทุกเดือน หากมีปัญหาคณะกรรมการฯ จะต้องดำเนินการแก้ไข

๒) คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบฯ

๓) ฝ่ายเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เข้าไปตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์

มาตรฐานข้อ ๓ มีการทำธุรกิจหรือบริการอย่างน้อย ๑ ชนิด

สาเหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๓

- ไม่มีทุนดำเนินงานเพียงพอ
- กรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องธุรกิจ
- สมาชิกสังกัดหลายองค์กร
- สินค้าน้อย/ไม่ต้องตามความต้องการ
- ขาดความศรัทธา/แรงจูงใจ

ฯลฯ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

- กลุ่มเกษตรกรจะต้องทำธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก
- กลุ่มเกษตรกรจะต้องทำความเข้าใจกับสมาชิกถึงวิธีการและขั้นตอนการทำธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร ให้ความยุติธรรมกับสมาชิกในด้านราคาผลผลิต ราคาขายสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ย ตลอดจนรับผิดชอบต่ออุปกรณ์การตลาดที่บริการสมาชิก และทำความเข้าใจในผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับในการดำเนินธุรกิจกับกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ และเงินปันผลตามหุ้น อัตราผลตอบแทนที่แตกต่าง เป็นต้น

- กลุ่มเกษตรกรจะต้องเน้นให้เห็นถึงการบริการที่แตกต่าง ระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอก เช่น ราคาที่แตกต่าง การบริการที่แตกต่าง อัตราผลตอบแทนที่แตกต่าง
- กลุ่มเกษตรกรจะต้องช่วยเหลือสมาชิกตามสมควร เมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ และด้านอื่น ๆ เช่น การเจ็บป่วย ฯลฯ เป็นต้น
- กลุ่มเกษตรกรต้องมีข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ รายจ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำธุรกิจกับสมาชิกต่อไป
- หากกลุ่มเกษตรกรมีกำไรควรจัดสรรเป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจให้กับสมาชิก

มาตรฐานข้อ ๔ มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในกำหนดเวลา ๑๕๐ วัน ตามกฎหมาย

สาเหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๔

- กลุ่มจัดทำงบการเงินไม่แล้วเสร็จ
 - คณะกรรมการดำเนินการไม่เข้าใจข้อกำหนด
- ฯลฯ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกร

มาตรฐานข้อ ๕ มีกำไรสุทธิประจำปีและมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามกฎหมาย

สาเหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๕

- กลุ่มขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ
 - กลุ่มขาดความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ
 - ปริมาณธุรกิจน้อย
 - กลุ่มฯ มีลูกหนี้ค้างชำระนาน
 - ไม่การตั้งค่าเผื่อหนี้สูญมาก
 - ค่าใช้จ่ายสูง
- ฯลฯ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

๑) ร่วมวิเคราะห์สาเหตุแห่งการขาดทุน อาจพิจารณาจาก

- รายได้น้อย อาจเกิดจาก สมาชิกน้อย ปริมาณธุรกิจน้อย ประเภทธุรกิจน้อย
- รายจ่ายมาก อาจเกิดจาก ต้นทุนการดำเนินงานสูง ไม่ประหยัด และไม่ปฏิบัติ

ตามแผนงบประมาณ

เมื่อได้สาเหตุแล้ว นำมาวางแผนทางแก้ไขร่วมกัน

๒) จัดทำแผนปฏิบัติงานของกลุ่มเกษตรกร เสนอที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี พิจารณา เพื่อนำมาเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี และกระจายแผนลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมาย ผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ และดำเนินการ ตามแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้ได้มาตรฐาน

แนวทางการพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพิจิตร

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพิจิตร
กรมส่งเสริมสหกรณ์